

มติหญิงชายในรัฐธรรมนูญ

รองศาสตราจารย์วิมลศิริ ชำนาญเวช *

มติหญิงชายมีปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทย คือ ในธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า

"ราษฎรไม่ว่า เพศใด เมื่อมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้
ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงมติเลือกผู้แทนหมู่บ้านได้..."

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้สิทธิทางการเมืองแก่ประชาชนทั้งหญิงและชาย พร้อมๆ กัน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ตรงกับ ค.ศ. ๑๙๓๒ ต่างกับสหรัฐอเมริกา ประกาศเอกราชจากการอยู่ใต้ปกครองของอังกฤษ มีรัฐธรรมนูญฉบับแรก ใช้ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๗๘๙ แต่ผู้หญิงอเมริกันเพิ่งจะมีสิทธิเลือกตั้งเมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๐ ที่หลังผู้ชายถึงกว่า ๑๐๐ ปี และผู้หญิงไทยเพียง ๑๒ ปี เท่านั้น และกว่าผู้หญิงอเมริกันจะมีสิทธิเลือกตั้งได้ก็ต้องมีการเรียกร้องต่อสู้กันถึงศาลฎีกา และต้องรณรงค์กันหลายปีกว่าจะได้มีสิทธิเลือกตั้ง

แม้รัฐธรรมนูญจะให้สิทธิในการเลือกตั้ง แต่ผู้หญิงไปใช้สิทธินั้นก็เพื่อเลือกผู้ชายให้เป็นผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ในการออกกฎหมายในสภา โดยผู้หญิงมิได้มีส่วนร่วมในการร่างกฎหมายนั้นๆ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระราชนิพนธ์ เรื่อง "เครื่องหมายแห่งความรุ่งเรือง คือ สภาแห่งสตรี" ทรงกล่าวว่า "กฎหมายแบบธรรมเนียม ประเพณี ทั้งปวง ผู้ชายเป็นผู้บัญญัติขึ้นสำหรับความสะดวกของผู้ชายเท่านั้น"

ผู้หญิงไทยคนแรกที่ได้มีโอกาส เป็นกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คือ คุณสุมาลี วีระไวทยะ และเป็นผู้เสนอให้มีบทบัญญัติรับรองความเท่าเทียมกัน ระหว่างชายหญิงไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง ว่า "ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน"...

ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทเฉพาะกาลให้แก้กฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญภายใน ๒ ปี สภานิติบัญญัติที่พิจารณารัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีสมาชิก ๒๙๙ คน มีสมาชิกผู้หญิงเพียง ๑๖ คน ถ้าผู้ชายไม่ยกมือให้รัฐธรรมนูญนี้ก็ไม่ผ่านสภา ต้องขอบคุณผู้ชายไทย ที่ใจกว้างสนับสนุนให้โอกาสผู้หญิงเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง และในการเข้ารับราชการในตำแหน่งต่างๆ มากขึ้น เช่น

* คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

๑. ผู้หญิงมีโอกาสสอบเข้ารับราชการเป็นผู้พิพากษาได้ (กฎกระทรวงยุติธรรมฉบับที่ ๗/๒๕๑๘ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๑๘)
๒. ผู้หญิงเป็นพนักงานอัยการได้ (กฎกระทรวงมหาดไทยที่ ๗/๒๕๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๘)
๓. เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้ (พรบ.ลักษณะการปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๕)
๔. เป็นทหารยศสูงถึงระดับนายพลได้ เพราะกระทรวงกลาโหมยกเลิกกฎระเบียบที่เคยวางไว้ว่าผู้หญิงมียศสูงสุดได้แค่พันโท
๕. นักศึกษาหญิงมีสิทธิเข้าเรียน รักษาดินแดนได้
๖. ผู้หญิงมีสิทธิในครอบครัวดีขึ้น โดยมีการแก้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว ซึ่งใช้มาตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ ประกาศใช้กฎหมายครอบครัวที่แก้ไขใหม่ มีผลใช้บังคับตั้งแต่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ทันเวลาภายใน ๒ ปี ตามบทเฉพาะกาลที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

มีบทบัญญัติคุ้มครองผู้หญิงไว้ในมาตราหลัก ๒ มาตรา ๓๐ วรรคสอง บัญญัติว่า

"ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน"

ฯลฯ

"เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว

มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการ

ใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม"

ฯลฯ

ในรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ ไม่มีบทเฉพาะกาล ว่าจะต้องออกกฎหมายมารองรับ ๒ มาตรา นี้ภายในกี่ปี สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ใช้ความพยายามผลักดันอยู่ถึง ๑๐ ปี พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงมีผลใช้บังคับ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๐ เพียงฉบับเดียว แต่ พรบ. ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ยังมีได้ประกาศใช้จนกระทั่งบัดนี้

นอกจากกฎหมายหลัก ๒ ฉบับ นี้แล้ว ยังมีกฎหมายที่มุ่งส่งเสริมสถานภาพสตรีออกมาอีกหลายฉบับ เช่น กฎหมายให้สิทธิผู้หญิงที่จะเลือกใช้นามสกุล ของสามีหรือ จะใช้นามสกุลของตนเองก็ได้ โดยรัฐบาลเสนอให้แก่ พรบ.ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ ปลายสมัยรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ (คุณชวน หลีกภัย เป็นนายก) ไม่มีพรรคฝ่ายค้าน เพราะพรรคความหวังใหม่ลาออก นำเสียดายที่กฎหมายนี้ไม่ผ่านสภา มีผู้เห็นด้วย ๕๘ เสียง งดออกเสียง ๒ เสียง แต่มีผู้คัดค้าน ๖๐ เสียง ในจำนวนผู้คัดค้านนี้ มี สส.หญิง จาก จังหวัด เพชร น่าน และบุรีรัมย์ ถ้าทั้ง ๓ ท่านนี้ไม่คัดค้าน กฎหมายนี้ก็ผ่านสภาได้แล้ว อย่างไรก็ตาม สส.ฝ่ายที่เห็นด้วย ก็ยังไม่ละความพยายาม ได้มีการยื่นเรื่องขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ของรัฐบาล) เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัย โดยคำพิพากษาที่ ๒๑/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ ว่าบทบัญญัติของพรบ. ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ที่บังคับให้หญิงที่ทำการสมรสแล้ว ต้องเปลี่ยนชื่อสกุล มาใช้ชื่อสกุลของสามี นั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ววรรคสอง เพราะกฎหมายนี้บังคับ เฉพาะหญิงที่มีสามีฝ่ายเดียว หญิงไม่สามารถที่จะสืบสกุลให้คนพ่อทำให้สถานภาพต่ำต้อยกว่าชาย

ปัจจุบันนี้ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ใช้บังคับ ยกเลิกบทบัญญัติ พรบ. ชื่อบุคคล มาตรา ๑๒ เดิม และให้สิทธิผู้สมรส ที่จะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตามที่ตกลงกัน หรือจะต่างคนต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน การตกลงนี้จะทำเมื่อมีการสมรส หรือในระหว่างสมรส หรือจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

เมื่อการสมรสสิ้นสุดลง โดยการหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ถ้าการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่ และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง ใช้ชื่อสกุลของฝ่ายนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

การที่กฎหมายให้คู่สมรสตกลงกัน ที่จะใช้นามสกุลของอีกฝ่ายได้ ทำให้ผู้หญิงมีสถานภาพดีขึ้นเพราะลูกสาว สามารถสืบสกุลให้คนพ่อได้ เป็นการแก้ปัญหาให้แก่ครอบครัวที่มีลูกสาวล้วนๆ สามารถตกลงกันให้ลูกชาย มาช่วยสืบสกุลให้ได้

รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นฉบับ ค.ศ. ๑๙๔๕ มาตรา ๒๔ บัญญัติให้สามีภริยา มีสิทธิในครอบครัวเท่าเทียมกัน ผู้ชายญี่ปุ่น ประมาณร้อยละ ๒ ใช้สกุลของภริยา (สัมภาษณ์ตาม โดอิ ประธานรัฐสภาญี่ปุ่น เมื่อผู้เขียนเข้าเยี่ยมคารวะ เมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงไว้ในมาตรา ๓๐ วรรคสองว่า

"ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน"

ฯลฯ

และยังคงบัญญัติป้องกันการใช้ความรุนแรงในครอบครัวไว้ในมาตรา ๕๒ วรรคสอง ว่า

"เด็ก เยาวชน สตรี และ บุคคลในครอบครัว
มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจาก
การใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม"

ฯลฯ

รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๕๐ เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นโดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๙๗ (๒) ว่า รายชื่อของบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบสัดส่วนไม่ว่าของพรรคการเมืองใด ต้องคำนึงถึงโอกาส สัดส่วนที่เหมาะสมและความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย

เมื่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ร่างรัฐธรรมนูญเสร็จและจัดให้มีการออกเสียงลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ และประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) พิจารณากฎหมายส่งเสริมสถานภาพสตรีอีกหลายฉบับ เช่น

๑. พระราชบัญญัติกำหนดให้นามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้หญิงซึ่งมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและยังมิได้จดทะเบียนสมรสใช้คำนำหน้านามว่า "นางสาว"

หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้วจะใช้คำนำหน้านามว่า "นาง" หรือ "นางสาว" ได้ตามความสมัครใจ

ถ้าการสมรสสิ้นสุดลง จะใช้คำนำหน้านามว่า "นาง" หรือ "นางสาว" ได้ตามความสมัครใจ โดยแจ้งต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

ข้อสังเกต ผู้หญิงที่สมรสแล้วมีสิทธิเลือกที่จะใช้คำนำหน้านามโดยแจ้งต่อนายทะเบียนต่างกับการเลือกใช้นามสกุล ซึ่งต้องตกลงกัน กับคู่สมรสว่าจะใช้นามสกุลใด

เรื่องการใช้คำนำหน้านามหญิง ผู้อ่านอาจคิดว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยถึงแม้จะไม่มีกฎหมายนี้ก็ไม่่าจะทำให้สังคมเสียหาย ไม่น่าจะมีใครเดือดร้อน แต่ความจริงมีผู้เดือดร้อน เกี่ยวกับ **การประกอบอาชีพ** เช่น กรรมกรหญิง อ้างว่า ถ้าเห็นใบสมัคร เป็น "นาง" นายจ้างจะวางไว้ก่อน เรียกสัมภาษณ์เฉพาะคนเป็น "นางสาว" เพราะนายจ้างเกรงว่าผู้หญิงที่สมรสแล้วมีโอกาสตั้งครรภ์จะได้หยุดงานเพื่อลาคลอดถึง ๓ เดือน โดยนายจ้างจะต้องจ่ายค่าจ้างให้ นอกจากนี้ถ้าคนในครอบครัวเจ็บป่วยไม่ว่า ลูกป่วย หรือ พ่อแม่ หรือ สามี ป่วย ผู้หญิงก็ต้องลาหยุดงานและมีกฎหมายคุ้มครองแรงงานหญิงกำหนดให้นายจ้างต้องเปลี่ยนหน้าที่ให้หญิงที่ตั้งครรภ์ได้ทำงานที่เหมาะสม เคยมีกรณีที่พนักงานเก็บค่าโดยสารหญิงตั้งครรภ์แล้วยังโดนรถเมล์ ปฏิบัติหน้าที่อยู่ ถูกสื่อมวลชนวิจารณ์ว่าชวก.เป็นรัฐวิสาหกิจทำไมไม่เปลี่ยนหน้าที่ให้พนักงานคนนี้ ปรากฏว่า ชวก.เลยประกาศว่า ผู้จะสมัครเป็นพนักงานเก็บค่าโดยสารต้องเป็นสตรีสาวโสด เพราะ ชวก.ไม่สามารถให้พนักงานเก็บค่าโดยสารซึ่งวุฒิ ป.๔, ป.๖ ไปทำงานแทนพนักงานพิมพ์ดีดซึ่งจบ ปวช. ปวส. ได้ เมื่อกำหนดเช่นนี้กรรมกรหญิงอยากได้งานเมื่อมีสามีก็จะไม่จดทะเบียนสมรส เมื่อตั้งครรภ์คลอดบุตรก็เบิกเงินสวัสดิการไม่ได้ และถูกผู้บังคับบัญชาต่อว่าทำให้องค์กรเสียชื่อ เพราะท้องโดยไม่มีพ่อ

เรื่องการศึกษาของบุตร ถ้าพ่อแม่ไม่จดทะเบียนสมรสกัน เมื่อไปเข้าโรงเรียน สอบข้อเขียนผ่านแต่ตกสัมภาษณ์ เพราะเอกสารไม่ถูกต้อง เพราะแม่ยังเป็น "นางสาว" เมื่อแม่ให้อำเภอ แก่คำนำหน้านามให้เป็น "นาง" ถ้าไม่มีทะเบียนสมรส อำเภอก็จะไม่แก้ไข(หนังสือคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ นร. ๐๖๐๑/๕๐๐ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๓๘) แจ้งว่าหญิงที่จะใช้คำนำหน้านามว่า "นาง" จะมีเฉพาะเมื่อจดทะเบียนแล้วเท่านั้น การที่หญิงมีบุตรโดยมิได้จดทะเบียนสมรส นายทะเบียน**ไม่มีอำนาจ** ดำเนินการให้หญิงนั้นยื่นคำขอแก้ไขคำนำหน้านามของตนเป็น "นาง" ก่อน

สำหรับการ **ทำนิติกรรมต่างๆ** เคยมีสตรีนักธุรกิจแต่งงานตามประเพณีโดยมิได้จดทะเบียนสมรส เมื่อจะเลิกกับสามี เห็นแก่ลูก พ่อแม่ลูกพากันไปอำเภอ เพื่อจดทะเบียนบุตร อำเภอบเปลี่ยนคำนำหน้านามให้เป็นนาง นับจากนั้นนักธุรกิจผู้นี้ก็ทำนิติกรรม ขาย หรือ จำนอง ที่ดินไม่ได้ เพราะเจ้าหน้าที่จะขอดูหนังสือยินยอมของสามี สามีก็ไม่เซ็นให้เพราะเราเลิกกันแล้ว จะบอกเจ้าหน้าที่ว่าสามีตายก็ไม่มีใบมรณะบัตร จะว่าหย่ากันแล้วก็ไม่มีใบหย่า เพราะไม่ได้จดทะเบียนสมรสก็ไม่ต้องจดทะเบียนหย่า สำหรับผู้ชายไม่ต้องประสบปัญหานี้ เมื่อเลิกกับภรรยาแล้ว ก็ระบุสถานะภาพว่า "โสด" แต่ผู้หญิงต้องประสบปัญหาดังที่กล่าวแล้ว ดังนั้น การที่ สนช. ผ่านกฎหมาย "พรบ. คำนำหน้านามหญิง ๒๕๕๑" จึงเป็นการช่วยผู้หญิงให้ได้รับความสะดวกในการประกอบอาชีพโดยเฉพาะผู้หญิงที่เป็นหัวหน้าครอบครัวต้องหาเลี้ยงพ่อแม่ หาเลี้ยงลูก หาเลี้ยงสามีที่พิการเป็นอัมพาตอยู่เป็นปีๆ จำเป็นต้องได้งานมากกว่าสตรีสาวโสดตัวคนเดียวเป็นอันมาก การที่หน่วยงานประกาศรับเฉพาะสตรีสาวโสดก็ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรค ๓ เพราะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะสถานภาพการสมรส

นอกจากพระราชบัญญัติ ๒ ฉบับที่กล่าวแล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมความเท่าเทียมกันในครอบครัวอีกหลายฉบับ เช่น

๑. พรบ. แก้ไขเพิ่มเติม ปพพ. (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ เรื่องการเรียนค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕, ๑๔๔๖, ๑๕๑๖ (๑), ๑๕๒๓
๒. พรบ. แก้ไขเพิ่มเติม ปพพ. (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑ เรื่อง สิทธิในการแยกกันอยู่ตาม ม. ๑๔๖๒, เรื่องลูกนอกสมรส ตาม ม. ๑๕๕๕, ๑๕๕๗ และการเลิกรับบุตรบุญธรรม ม. ๑๕๙๘/๓๗
๓. พรบ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐ แก้ไขมาตรา ๒๗๖คุ้มครองผู้ขายเมื่อถูกข่มขืน ก็สามารถแจ้งความดำเนินคดีได้

กฎหมายทั้งสามฉบับนี้ค้างมาจากรัฐสภาสมัยก่อนมี สนช. เพราะ สส. อภิปรายโจมตีว่ากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิสตรีมิใช่เรื่องรีบด่วน เพราะไม่เกี่ยวกับปากท้องของประชาชน ความจริงถ้าพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วเป็นเรื่องเกี่ยวกับปากท้องโดยตรง เพราะประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (Convention on the Elimination of All forms of Discrimination Against Women: CEDAW) ของสหประชาชาติซึ่งประเทศไทยลงนามเป็นสมาชิกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๘ รัฐภาคี มีหน้าที่ต้องเสนอรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินการตามอนุสัญญาทุก ๔ ปี และต้องส่งผู้แทนเข้าประชุมต่อข้อซักถาม รายงานฉบับต่อไปที่ประเทศไทยต้องส่งถึงกำหนดในเดือน กันยายน ๒๕๕๓ ถ้าเราไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกลงโทษ เช่น งดไม่ซื้อสินค้าที่ผลิตโดยแรงงานหญิง แรงงานเด็ก ถ้าเราไม่แก้กฎหมายแรงงาน ให้ได้มาตรฐานสากล อาจได้เงินช่วยเหลือ อาจประณามไม่ให้การยอมรับในเวทีการประชุมนานาชาติและถูกกำหนดว่าเป็นประเทศที่มีกฎหมายต่ำกว่ามาตรฐาน เพราะไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ลงนามไว้

แม้จะมีรัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงไว้ แต่กฎหมายจะมีผลใช้บังคับได้จริง ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ถือว่าผู้ชายเป็นใหญ่ เป็นช้างเท้าหน้า เพราะครอบครัวที่จะสงบสุขร่มเย็น สามมี ภริยา ต้องอยู่กันอย่างเพื่อนคู่คิด มิตรคู่ใจ ยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกัน เมื่อผู้หญิงออกมาทำงานหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ผู้ชายก็ควรปรับบทบาทมาช่วยทำงานบ้านและเลี้ยงดูบุตรด้วย สังคมจะสงบถ้าทุกคนเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คำว่าสิทธิมนุษยชนย่อมรวมถึงสิทธิสตรีด้วย

ถ้า สนช. ผ่านกฎหมายเพื่อการเท่าเทียมกันในครอบครัวครบถ้วนแล้ว รัฐบาลไทยก็จะถอน
ข้อสงวน เรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างสามี ภริยา ในครอบครัวได้ ซึ่งใช้เวลานานตั้งแต่ลงนามใน
อนุสัญญาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ - พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นเวลาถึง ๒๔ ปี ขณะนี้ยังถอนข้อสงวนไม่ได้เพราะ
กฎหมายจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ที่จะออกมารองรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสอง ยังไม่
ผ่านสภา

